

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön majus 15^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. boritéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

A' Párviadal. *(Folytatás.)*

Szinte késő lön az est, sőt Rózsavölgyiné lánykájí még hűvösségét is panaszlák, mire haza értek. De Mórítz örült, mert azt hitte, hogy megmenekhet, mihelyt dámájít az ajtón betolhatja. Már kezét csókola, már indulni kezdé, midőn mint a' sujtó villám csapása e' szavak zendültek füleibe:

„Talán csak el nem futsz már? — ma vacsorára vendégem léssz“ így szolt a' báróné magát a' sophára vetvén, 's Mórítzot melléje voná.

„Csak még egyet fordulok édes néni!“ esenge az üdvöfosztott.

„Egy lépést se! — de mi bajod hát?“ — Mórítz hallgata.

„Csak azért marasztaltalak pedig — szólla neheztelve a' báróné — hogy holnap K... ra kísérom légy; de látom —“

Mórítz kezét csókola engedelmet kérve egykedvűségéről, 's némelly visszás esetet okozott, melly mára egészen elkedvetlenítette.

„Pedig — kezdé ismét Rózsavölgyiné 's olly fontos arczot mutata, mintha menyasszony-kérőbe szóllana — pedig Zeredy Lolli is kijő; — te őt tudom nem láttad, mióta a' klastromból haza jött; Mórítz az ám a' leány!“

De Móritznak mai szesze (Stimmung) legkevesbbé volt ollyan, hogy Zeredy Lolliról tovább kérdezősködjék. Azonban minden módot elkövetett, hogy a' holnapi uttól felszabadittatnék, míg végre a' mindenható szerelemnek sugalma okaiban kétszerte erősbbe tevé, 's a' báróné tovább nem kényszerítette; noha szívére köté, hogy minél előbb lehet, kijöjjön K... ra: — mert monda — ha bennem a' delicatesse szabályait meg is sérted, tudd-meg, hogy Zeredy Lolli neked azt olly könnyen meg nem bocsátandja. Én már nála említést tevék rólad. Ezzel a' báróné eltavozott; Mórítz pedig haza sietett,

de utközben még vissza-vissza tekintett, félve, hogy a' néne még egy okot küld utána, melly majd még is elmenésre kiszti; 's azért haza érkezvén rögtön zárt vete ajtajára, és nénjének Zeredy Lollival együtt magában szerencsés utat kívánt.

Most egyedül, most maga volt Hollósy, 's elég helye 's ideje a' történetekről gondolkodni. Az észnek hideg atmosphaerája szívének meleg nyarával iszonyú harcban állott. Kéjhullám, nem egyéb, mondá neki az ész, és champagnei háborpor (Brauspulver), melly első pillanatra a' bort zavarba hozza, de kigőzölvén ereje, az egész bor-elem csak hamar csendes ismét; vagy képes egy szó, egy tekintet a' férjfiút, a' philosophot annyira felháborítani? Így okoskodék az ész; de Móritznak szíve is volt, érző és meleg szíve, 's az is szóllani kezdte. Hallassék a' másik rész is — kiálta most ez, 's eldönthetlen okokkal mutatá-meg, hogy szerelemben sziv, és nem ész tanácsa után kell indulni — Amor gyermek, Venus asszony volt — okoskodék végtére — 's a' philosophicus görög ország még is ezeknek nyujtá a' szerelem varázs-pálcáját „Bravo!“ kiálta Móritz, 's örömmel nyujtá kezét a' szívének.

Az által elleni réztorony a' kelő napnak éppen első sugarát veté ablakára, midőn Móritz már ébren vala, 's pálcát kalapot ragadva lakát elhagyta, azon édes hiedelemmel haladván mind inkább előre, hogy imádott szépét valahol meglelje, 's legalább hol laktat 's körülményeit kikutassa. Azonban az egész reggeli idő siker nélkül mult, ugy a' délutáni is, és egyre hasztalanul; mert azt, kit látni ohajtott, sehol fel nem lelheté, mint — ó fájdalom! szerencsétlen szívében! —

Végre ismét foglalatosságaihoz folyamodott; hitte, hogy Werbőczy 's Kelemen kiűzik fejéből a' bohóságot; mert már annak kezdé nevezni kinjában szerelmét. — Elővevé tehát a' tetemes könyvet 's kitisztitván porából feltará; mellé egy iv papirost pennát és tintát készíte. De ha tizszer hozzá fogott irandó értekezéséhez, tizszer veté-le ismét pennáját, 's egy gondolatot, egy betűt nem irhatott, mellyből a' szép leányka nem mosolygott volna szemeibe. Gondolati szüntelen rajta függének, 's édes odaadással merült a' kedvelt tárgy szemlélésébe. Csak több órák lefolyása után vevé azután észre, hogy az értekezésnek készített iv még egészen üres,

mig az alatt szívének táblája a' legkülönfélébb hierogliphákkal volt beírva. — Kiállhatlan! Már most balgaságát kezdő bűnölteni, magát érzegőnek csufolá, midőn mint setét éjjelben bolygó vándornak a' vezérfényű hold szelid sugárzata jó nénje ötlék eszébe. „A' városi zajt falusi nyugalommal felcserélni milly édes változás leszen!” biztatá magát Mórítz. „Szent természet! a' te roppant könyvedből fogom olvasni nagy mivedet; az esti szelek lesznek vágyimnak meghitt postáji, 's társim az alkony szenderében tévelygő bogarak dongó serege. Az egyszerű falusi lánykát meglessem virágos völgyében, hajába egy rózsát tűzök, 's megmutatom a' susogó csermely tükreéből vissza sugárzó nem ismert önbájjait, 's meglegszem egy ártatlan mosolygásával, egy rám vetett félig elpirult tekintetével.” Így érzelt Mórítz 's lelkén előre előmlött a' képzelt boldogság, a' nyugalom, hogy alig vevé észre, midőn egy könyvládából 's a' phisicai ember szükségeiből álló uti készületét a' belépő torzonborz Jancsi kocsira vivé, 's a' négy világos pej szikrahányó léptekkel hagyá maga megett a' zajos fővárost.

Alkonyodott mire K....ra, nénjének falusi jószágára, érkezének.

A' nénét most meglepem, gondolá magában Mórítz, 's kocsiját a' kert alatt megállítván, egyedül indult az udvarra. Az ismert ajtóhoz ér, a' kilincs megmozdul kezében, az ajtó megnyílik — és ime! ott egy kis asztalkánál ül az ismeretlen imádott!... Ha volt valaha, hogy egy halandó szívét egyszerre két indulat fogá-el, most történt az Mórítzthal. Az öröm és iszonyzat gerjedelme egyszerre villanék keresztül az ifjú Hollósy lelkén; az öröm azért, mert őt, kit elveszettnek gondolt, itt lelé; az iszonyzat azért, mert rettegett, hogy tündér-álom kápráztatja szemeit. — E' kevert indulatok csapásától elfogódva Mórítz az első pillanatnak ura nem volt; de fel is eszmélvén olly zavar fogá-el egész valóját, melyből csak jó nénjének ariadnei fonala vezetheték. Rózsavölgyiné t. i. e' perczenetben lép elő a' mellék szobából, 's látván a' tévedést: „Nem hijába — monda — hogy taval óta nálam nem valál; mért nem kérdezéd szobámat?” 's a' pirult leánytól helyette is engedelmet kért. „Oda!” szolt ezután kezével az iránti ajtóra mutatván; 's a' megszabadult Theseus repülve szökök, legalább kijózanodni, a' kijelelt ajtó felé.

Öröm-zajjal fogadák ott őt a' kis Nelli és Málcsi; de Mórítz öröme vis-à-vis maradt, száz kérdést tévének amazok; de Mórítz inkább már nénjét kérdezte volna az ismeretlen szép felől; Sophie még zsebéhez is lopódzék 's tűzkőczukrot vadászott, tudván, hogy Pesten az számára mindig rejtezett. Most belépe a' báróné.

„Lelkem nénikém! — kiálta elébe Mórítz — mondja-meg nekem, ki amaz angyal itt vis-à-vis?“

„„Isten őrizz! — nevette a' humoros néne — hogy itt angyalok, vagy bár mi lelkek lakjanak. Én Zeredy Lollin kívül senkit se tudok.““

„Zeredy Lolli? — kiálta Mórítz — Zeredy Lolli volna odá át? Lehetetlen!“

„„Sőt olly lehetséges, mint az, hogy Hollósy Mórítz, az én kedves öcsém, nevetséges egy bohó““ monda kacagva a' báróné, 's a' belépő cseléd uraságait vacsorára hívá.

(Folytatás következik.)

É L E T - T Ö R T É N E T.

Tóth Mihály. *(Folytatás.)*

Nem vesztette-el kedvét, és bátorságát első szerencséje próbálásának bal kiütése után a' hir, és nagy tettek után vágyó derék hazafi. — Azért is 1552-ik esztendőben Ferdinánd hadai fő-vezéréhez Kasztaldhoz ment Erdélybe, 's olly ígéretet tön annak, hogy ha egy könnyű seregecskét bizna kezére, ő Szegedet, hol neki igen jó ismerősei, és barátjai vannak, a' török kézből vissza foglalandja, és ezen ígéretének valóságát annál inkább bizonyítá, mivel ő erősen hitte, hogy barátjai a' kapukat neki megfognák nyitni, a' véle egyetérésben álló hét száz halászhadjó pedig seregét oda szállítandják a' Tiszán, vagy Maroson, hová ő rendelné. — Illy képpen törekedett hazafi lelke szülötte városának 's véle rokon polgártársainak szabadításukon. — Kasztald maga is igen szép, 's nagy értékű nyereséget álmodva Szegednek vissza foglalásából, de magára a' közre nézve is szép hasznót ígérve hajlott Tóth Mihály felszólítására, 's vitéz tervének kivitelére. Bakits Pétert, Dóczi Miklóst, Dersfi Istvánt, 's lippai kapitányt Aldana Bernátot, Perez Alfonso Spanyolokat mellé rendelve, e' szép előigéretekkel kecsegtető munkának végre hajtására a' tavasz be-érkezését határozta.

A' kijelelt határ-időnek elérkeztével Tóth Mihály ön kincseit is feláldozván Debreczen környékén öt ezer hajdúkat gyűjtött össze, 's ezeket Nagy Bálinttal vezérlése alá vevén, és magát a' kirendelt vitézekkel, 's azoknak seregeivel egyesítvén, utját úgy intézte, hogy a' Törökségnek azt kelle gyanítani, mint ha ő Becskereket akarná Kaszon basától elfoglalni. — A' környéket, de még a' legrejtettebb utakat is jól ismervén maga ment elől Tóth Mihály hajdújával; 's midőn a' Törökségnek minden figyelme Becskerek védelmére, és megtartására fordítottatik, hirtelen Szegednek vevén utját, az egész sereget a' rétes, és nádas helyeken egész a' Tisza-partig vezérlé. — Örömmel váratott már a' szabadságtalanság terhei alatt kinlódó halászok által, kik is egy setét éjjel őt minden népével a' Tiszán által teszik, 's így egészen a' város alá vonul: ben levő barátjai ismerve a' szolgaság igájinak letörésére törekedő honfinak jelszavát, megnyitják a' város fő kapuját, és szabad bemehetést engednek derék rokonuknak. Ott állott már a' boszuló, 's hozzá csatolván magokat a' polgárok is, a' megjelent veszélyt nem is gyanító, 's bátorságban nyugvó Törökségre üt. Ordítva viszi minden felé az elszánt sereg fegyverét, 's legirtóztatóbb mészárlást tesz ellensége között. Maga Hederbég, kire a' város, és vár őrzése bízva volt, felretten nyugtából a' vad lármára, 's előbb mint sem vég orája elérne, mentve életét, fél mezítelen fut a' várba, hogy legalább az légyen mentve a' szultán részére. — A' mészárlás leirhatlan volt; sok Törökök zavarba jöven a' Tisza folyóján keresték szabadulásukat; de éppen ott érte-el őket a' halál. — Így vette-meg erős régi feltétele szerint Tóth Mihály Szeged városát. Ezek után öt száz hajdúkat küldött-el olly végre, hogy a' várat is beveggyék; de itt nem nyerhetett létesülést ohajtása! mert már akkorra rendbe szedvén népeit Hederbég, nagy nehezen vissza verte a' reá rohantakat. — Hajdújit fékezni már most nem tudván Tóth Mihály legnagyobb prédálást követke-el a' zsidó és török kereskedők között, az össze gyűjtött arany, ezüst, kincs, edények, selyem, és más illyeseknek értéke felszámíthatlan volt.

Tóth Mihályé volt már Szeged, midőn a' többi vezérek is elérkezvén, a' parancsolatok alatt állott magyar, német és spanyol katonaság szinte a' dulásnak esett, 's örülve a' rakott

pinczéknek kényelmesen izlelték a' jó szeremi, baranyai és somogyi borokat, mellyeknek szesze annyira elkábítá őket, hogy végre már őrhelyeikre ki se állottak; vagy azokat elhagyták; e' mellett a' vezérek iránt függetlenséget mutatva, indulataiknak meg nem zabolázhatása őket ön magokról is megfélejtette. — Horváth Ferencz látván az illy helyzetben reájok agyarkodó szerencsétlenséget, a' vezéreknek javálá a' szerzett prédával tovább menést; de őt némelly hajdúk, sőt mások is nyúl szívűnek kiáltván, tanácsa teljesedést nem nyerhetett. — *(Végzet következik.)*

J E L E S M O N D Á S.

É s z.

Az ész az ég szent szikrája
Ember! legyen gondod rája
Ez olly erővel van tele,
Hogy csudát is tehetsz vele.

Ez előtt a' természetnek
Titkai el nem rejtetnek:
Mindent látni, tudni akar,
A' mit mély setét is takar.

Kováts Tamás.

Bölcs hazafi. Csak az a' valóságos bölcs hazafi, kilehető kíván; 's jól tudva, hogy az ember gyenge léte miatt se fellellette boldog, se határtalanul boldogtalan nem lehet, a' középúton jár. Ő lélekderülten él, szomorú unalom nem üli óráját, 's a' közjóért fáradozván nem panaszkodik mindegyre hasztalan, hanem inkább felkeresi a' hibákat, 's azoknak kutfejeit nyomozza, kifejti, 's rajtok segít, ha lehet: ha nem lehet, nemesen türi; — gyáva panasz szájából nem hallatik, a' hibákat pedig inkább magában keresi mint másokban, mert magával parancsolhat, másokkal nem.

Gr. Széchenyi Istv.

Gnomák. Nézd a' rózsabokrot! Ez tükrözi életünket a' bölcsőtől fogva egészen a' sirig!

Ne bánts az oktalan állatot; szükségtelen ne foszd-meg életét! — Ládd, annak mindene csak az egy élet!

Matics Imre.

Az élet világ tengere, vezér-csillagunk az igazság, kincses hajónk erkölcsi érdemünk, révpartunk az ohajtott boldogság.

Valkó Béla közli S. Karolina.

K Ö L T É S Z E T.

V a l ó. *(Végzet.)*

Kedvetlenül, de bizva térek arra,

Hol a' patakcsán sajka vár reám;

Bele ülök — nem messze már jutalmam —

A' békepart virító hegyfokán!

Es im a' folyam tágul öbölében

Óceánra tornyosulnak hajjai,

'S kis csónakomat vész közé röpitik
 A' vad elem felzúdult árjai.
 Zugó vihar vonul fejem fölébe,
 Villám és menykő egymást üzve hull:
 A' durva szél, 's hab csónakomra gyűlnek,
 Halál 's enyészet vad orkánja dúl. —
 'S a' messze partról ismét integetnek:
 „Térj vissza utas, rémit ott a' vész;
 Ott elmerülsz: szállj partra itt pihenni,
 Hol béke-nyugalom ölébe vesz!“
 Dördül az ég: 's a' vész borús ködéből
 Az ismert hang megint így intve kér:
 „Evezz hajós! a' küzdő érdemének
 A' kék fokon virít a' pályabér!“
 És ingadó hajócskám evezőjét
 Ifjult erővel kézbe ragadom,
 'S bár zúg vihar, hiedelmem nem csügged:
 Csak küzdőnek virít a' jutalom!
 És oszlik im a' zaj setét borúja,
 Szent fény ragyog a' kéklő hegyfokon;
 Haladj hajóm, vágyásom szellemével
 Vigan haladj, közel a' békehon!
 Szent borzadással lépek pamlagára,
 Felém suhog a' béke szelleme;
 És engem boldogot fogad lakába!
 Varázs-reményim biztos édene!
 És ideálja sejtő képzetemnek
 Valóra létesülve vissza tér:
 Halandó! mondj-le, küzdj e' szent valóért
 E' hegyfokon virít a' pályabér!!

Szólnokról G y. Adolf.

K Ü L Ö N F É L E.

Az idő becse. Brougham a' legdolgossabb ember angoly országban, mindig éjfélkor szok lefekünni, 's már 4 órakor mindig talpon van. Dr. Cotton Marther, ki az idő becset minden tekintetben ismerte, egy perczet sem akart elvesztetni; e' végből nagy betűkkel ezt írta ajtajára: „kiki röviden fejezze-ki magát.“ Ursinus, heidelbergi professor, ki a' dologtalanokat és fecsegőket visszatartoztatni akará, nehogy dolgozó órájiban őt háborgassák, így irt ajtajára: „Barátom! bár ki légy, ki itt belépendsz, végezd-el hamar dolgodat, vagy eredj tovább.“ A' tudós Scaliger következőt irt ajtaja fölé: „tempus meum est ager meus“ (időm a' szántó földem). Shakespeare-nek kedvencz elve ez volt: „Sokkal becsesbnek tekintsétek az időt, mintsem hogy azt üres beszéddel elcsevegjétek.“ — „A' jó barátok valódi időlopók“ szokta mondani lord Bacon. — Egy vén taksás unalmas czirákjait (cliens) következőleg szokta lerázni nyakáról: „Édes barátim, az időnek

semmi taksáji nincsenek.“ — „Sir! egy szót“ monda egykor nagy Fridriknek egy katona, midőn neki a' hadnagyi tisztségért kérelem-levelet nyújtana. — „Ha kettőt mondasz, felakasztatlak“ szóll a' fejedelem. „Unterzeichnet“ (írja alá) mond sebesen a' katona 's Fridrik a' katona lelki jelenlétén csudálkozván legott aláírta kérelmét.

Öreg színészek. A' színész mestersége, pályája átaljában véve nem igen kedvező a' hosszú életre; igen elemészti az az embert mind testileg, mind lelkileg. Iffland is így panaszkodott 1787-ben: „Bizony hamarabb mulik nálunk minden; örömek, fájdalmak, de még az élet is. Azon könnyek, melyeket sirunk, azon mosolygás, melyet olly örömet mutatunk — mind azok nekünk kora sirunkba kerülnek.“ Azonban vannak kivételek, mint Schröder, Koch, Untzelmann, Büsenberg, Christ, Starke, Döbelin 's mások, kik mindnyájan szép kort értek-el. De mindannyi közül csak ugyan Jean Noel lehetett legidősb, ki januar 13-kán 1829-ben halt-meg Parisban életének 118-ik esztendejében. Ő a' szinpadra 8-ik esztendőskorában lépett, 's rajta 92 esztendeig játszott teljes dicsérettel. Ezen időközben 2,760 szerepet játszott-el; 28,010 izben fellépett, 1040-er meghalt, 130-szor király volt, 920-szor becsületes embert és 23,500-szor gazembert játszott a' nélkül, hogy jó kedvét vagy jeles szívét elvesztette volna.

Mulattató. 1) „Láttam ám azt a' ritka nagyságú ökröt, melyet két garasért mutogatnak“ dörmögé Márton mester feleségének. „Azt ugyan magam is szeretném látni — viszonzá a' feleség — kivált magosságát.“ — „Édesem éppen ollyan, mint én.“ Ekkor felesége urának kezébe nyomván két garast, mondá: „Ugy hát inkább neked, mint annak.“

Nagy József.

2) „Hogy is hívták Webert keresztnévéről?“ kérdé leányát N. ur. — „Romanze“ mond Marie kisasszony. A' társaság nagy szemeket csinált; de Marie kisasszony, ki a' von és Herr vonhoz igen hozzá szokott, okát adá mondásának: „mert egyik kótadarabján — ugy mond — egyenesen így van írva: Romanze von Weber“

Muki.

Tagrejtvény.

Két tag.

1) Kedves e' szó a' szép nemnél,
Várja ezt a' leány szíve;
Kedves a' hű keblű férjnél
Vont első tagja, ha hűve.
Hogy végsőjét teszi a' pók
Mondják a' porlepte hálók.

L. K. Egerből.

2) Az elsőmet kerülgeti
Az egész, ha csinálja;
A' végsőmmel ha ki magát
Megsérti, kár találja.
Simon Ferencz.

Előbbi rejtvény: 1) Búborék. — 2) Zombor.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.